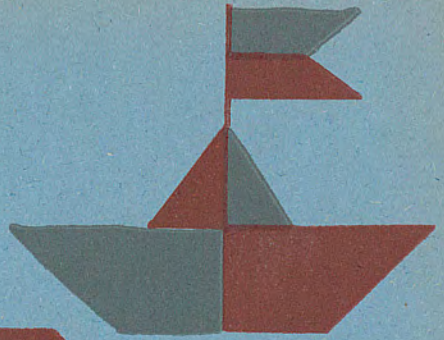

8

XX
GALEB
XX

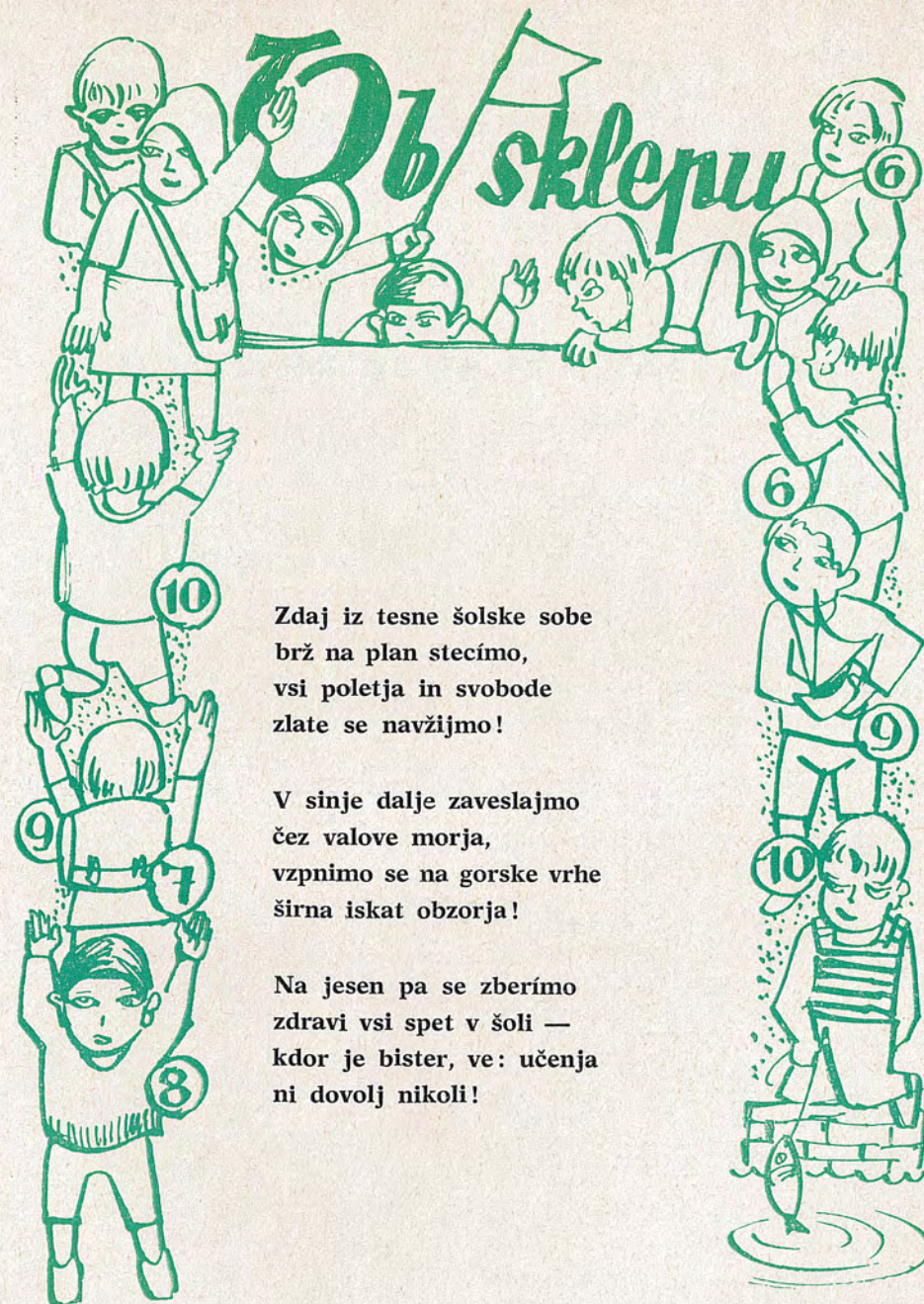
1945

1965

CA

Vsebinska:

Danilo Gorinšek: Ob sklepu	169
Angelo Cerkvenik: Resnici glave ne odrobiš, ker resnica ne umira	170
Meta Rainer: Pastirček in ovce	172
Zdenka Jerman: Pahljača modrosti	173
Črtomir Sinkovec: Češnje	175
Rado Vouk: Deklica in tri smreke	176
Kajetan Kovič: Zvezdoplovec	179
Stanko Andolšek: Po ptičke so šli	180
Danilo Gorinšek: Kdo nam poje	183
Ludovika Kalan: Smarnice	184
Robert Hlavaty: Kmetič	185
Miro P.: Slavni popotniki — Sven Hed- din	186
Miro P.: Gepard	188
N. N.: Indoevropski jeziki	188
N. N.: Fata morgana	189
Anton Kanc: Za pridne roke — Iz motka, valja in kocke — igrača	190
Zlata Vidaček: Pravljica o mačici z dolгим, mehkim repom	192
Vojan Arhar: Kresniček	194
Neža Maurer: Anka bi rada novo punčko	195
Jože Jesih: Zgodba o Kazi	196
J. Gruden: Opica in sir	197
Ludovika Kalan: Lastoviček	198
Lažnivi zajček Kljukec	198
Dopisi naših šolarjev	199

Zdaj iz tesne šolske sobe
brž na plan stecimo,
vsi poletja in svobode
zlate se navžijmo!

V sinje dalje zaveslajmo
čez valove morja,
vzpnimo se na gorske vrhe
širna iskat obzorja!

Na jesen pa se zberimo
zdravi vsi spet v šoli —
kdor je bister, ve: učenja
ni dovolj nikoli!

10. ZMAGOSLAVJE PRAVICE

Naslednje jutro je posijalo še vedno toplo sonce in pozlatilo rdečkaste in zelene gozdove. Burja se je umaknila nekam daleč daleč, da ni motila slavnostnega ozračja.

Na širni planjavi pod gradom na eni in zelenim pobočjem ne prestrmega griča na drugi strani je stal lesen oder, na odru veliko tnalno, na katerem naj bi bili obglavili od kneza Volkuna na smrt obsojeno Biserko.

Okrog lesenega odra se je zbrala velikanska množica, ki je prihitela iz vseh krajev obširne Gorjanske. Vsakdo je hotel zvedeti, na lastna ušesa slišati, kako bo — po nagli smrti krvavega kneza Volkuna — skupščina rodovnih starešin uredila vprašanje nasledstva spricho dejstva, da ni Volkun imel nobenega naslednika. Novico o Volkunovi smrti je bila po vsej deželi bliskovito razširila Čebļjavka, novica je zajela vso deželo kakor povodenj, ki jo priženejo v dolino tisočeri in tisočeri hudourniki.

Množica — tisoč in tisočglavi mogočen zbor — je pela:

»Stoglavi zmaj, sto glav odrobila ti je resnica, resnica zmagala je, ž njo

svoboda in pravica, svoboda in pravica!«

Medtem je v veliki dvorani knežjega dvora zborovala skupščina rodovnih starešin in je, po krajši razpravi, sprejela nekaj važnih sklepov ter naročila rodovnemu starešini Hrastu, naj razglasi najvažnejše sklepe množici.

Hrast je stopil z močno shujšano Biserko na rabeljski oder in zaprosil:

»Mir, bratje in sestre!«

»Mir, mir!« so vzklikali posamezniki. »Rodovni starešina Hrast želi govoriti!«

Ljudstvo je prisluhnilo. Hrast je spregovoril:

»Sinoči še živel je knez, živel Volkun je, ki je menil, da je vsemogočen, danes sleherni je izmed nas močnejši! Mi smo živi, on je spomin nevšečen, poln grenkobe... Brez naslednika je šel od tod.«

»Je kar prav, da je tako!« je nekdo zavpil.

»Zapustil pa nam je kleti, napolnjene z zlatom, z našim zlatom, pridobljenim z morjem potnih srag, z rekami solza... Starešinski zbor je sklenil, da najmanj deset let ne bomo plačevali ne davkov ne drugih dajatev.«

Hrast je nekaj trenutkov premolknil, da se je potišalo veselje, ki ga je razplamenela njegova novica, da ne bo treba plačevati davkov, nato pa je nadaljeval:

»Ker, kakor veste, knez nima naslednika, je skupščina rodovnih starešin sklenila, da si bomo vladali sami, da bo vladalo ljudstvo. Skupščina je uzakonila in uveljavila — ljudovlado!«

Hrastovo sporočilo je vzvalovilo množico. Vzkliki: »Živela ljudovlada!« so zabučali kakor morski valovi, spodbujeni od mogočnega viharja.

Hrast je množico komaj pomiril in ji sporočil še eno novico:

Ponoči so kmetje na severni meji ujeli dva begunca — rablja Črnega vrana in zloglasnega poveljnika dvorske straže Vojina — ki sta jo skušala z naropanim bogastvom popihati čez mejo.

»Na tnalno z njunima glavama!« je zavpil nekdo.

Hrast je odkimal:

»Ne, bratje in sestre, nočemo si umazati rok z njuno krvjo. Skupščina rodovnih starešin je sklenila, da bosta do konca svojega bednega življenja delala v premogovniku pod veliko goro, tam blizu morja.«

Ljudstvo je, malone brez izjeme, z vzklikanjem potrdilo sodbo, ki jo je krvnikoma izrekla starešinska skupščina.

Naposled je Hrast sporočil množici še poslednjo važno novico:

»Skupščina rodovnih starešin je izvolila za prvega poglavarja ljudovlade naše prelepe Gorjanske najmodrejšega med nami, najsilnejšega — saj je premagal nečloveškega Volkuna in njegove rablje — izvolila je — Vedovina, imenovanega tudi Modrega...«

Iz množice je izbruhnulo vulkansko navdušenje in odobravanje:

»Naj živi in nam vlada Vedovin Modri!«

Vzklikanje se še uro in še dlje ni poleglo. Biserka je stopila na panj, se vzravnila in s čudežno lepim, bisernim glasom zapela:

»Ljudstvo naše nikdar suženj več ne bo,
vladalo bo zlatu, svoj vladar in svoj gospod,
ljudstvo suženj nikdar več zlata ne bo,
ljudstvo suženj nikdar več zlata ne bo!«

Godci, ki so stali levo in desno od nje, so spremljali njeno pesem, pis-kajoč v dude in tiho, rahlo udarjajoč po bobnih.

Množica je povzela pripev:
»Ljudstvo suženj nikdar več zlata ne bo,
ljudstvo suženj nikdar več zlata ne bo!«

Navsezadnje je nepričakovano pri-

prhutala iz gozda Čebļjavka, katere perje se je srebrnilo v objemu prijateljskih sončnih žarkov. Zaokrožila je nad tisoč in tisočglavo množico in tudi ona povzela pripev:

»Ljudstvo suženj nikdar več zlata ne bo,
ljudstvo suženj nikdar več zlata ne bo!«

KONEC

META RAINER

Ilustr.: LEON KOPORC

Pastirček in ovčke

Pastirček pase ovčke tri,
premalopazi na vse tri,
se ena ovca mu zgubi.

Pastirček pase ovci dve,
premalopazi na obe,
mu druga ovca v zgubo gre.

Pastirček eno ovco ima,
a pasti tudi te ne zna,
zgubi se ovca mu še ta.

Pastirček v travi zdaj leži,
v oblake nad seboj strmi,
tam vidi svoje ovčke tri!

»Oh, ovčke bele moje vse,
zakaj ste mi tja gor ušle,
tu samega pustile me?«

In ovčke solze točijo,
pastirčka v travi močijo...
Mar k njemu zopet hočejo?

Priredila: ZDENKA JERMAN

Ilustr.: ALBIN ROGELJ

Pahljača mladosti (JAPONSKA PRAVLJICA)

V davnih davnih časih se je zaljublil mlad kmet, po imenu Masao, v ribičevo hčerko, lepotico O-Take. Tudi O-Take je vzljubila Masaa. Noč in dan sta mislila drug na drugega.

Nekoč je Masao srečal deklico in ji rekel:

»Jutri bom poslal k tvojemu očetu snubce z darili...«

O-Take je veselo stekla domov. A doma jo je čakalo gorje. Pri očetu je bil v gosteh star, bogat trgovec, ki je dejal:

»Menda še veš, da mi dolguješ sto rjojev?«

Ribič se je priklonil trgovcu in rekel:

»Kdor pozablja na svoje dolgove, zasluži, da ga vržejo ribam.«

»Če je tako, mi v enem dnevu vrni ves moj dolg, drugače te dam zapreti.«

Ubogi ribič je jel prositi:

»Ne pogubi me, usmili se vsaj moje hčerke!«

Tedaj je rekel trgovec:

»V redu. Prizanesel ti bom, a samo pod enim pogojem: jutri osorej mora biti O-Take moja žena.«

Po teh besedah je starec vstal in odšel.

Zjutraj, ko so prinesli Masaovi snubci O-Takinemu očetu darila, so izvedeli, da se bo naslednji dan deklica omožila s starim trgovcem. Pohitili so k Masau in mu sporočili bridko novico.

¹ rjo = stara denarna enota.

Ko je Masao to slišal, je stekel k ribiču. Pred očetom prelepe O-Take se je vrgel na tla in ga rotil:

»Ljubim tvojo hčerko, življenje bi dal zanjo. Daj mi jo za ženo in prisegam ti, da ne bo nikoli prelila niti ene solze.«

Ribič je vzdihnil in dejal:

»Ali imaš sto rjojev? Ali lahko plačaš moj dolg trgovcu? Me lahko rešiš ječe? Nič ne pomaga, pojutrišnjem bo morala O-Take zapustiti moj nesrečni dom.«

Masao je obupano vzkliknil:

»Raje oslepim, kot da bi videl O-Take omoženo s tem izprijenim in lakomnim starcem!«

Še istega dne je zapustil rodno vas. Nameraval se je naseliti v sosednji pokrajini.

Mnogo ur je hodil brez oddiha in noč ga je zatekla v gozdu. Mladi kmet si je našel veliko votlo deblo, zlezal vanj in zadremal. Opolnoči ga je prebudil glasen šum. Pogledal je iz dupla in videl, da se spušča na zemljo zli duh-ljudožrec z zabojem na plečih. Zli duh je obstal pri sosednjem hrastu, odprl zaboj in privlekel na dan častitljivega starca. Nato je hudobno zatulil, pograbil starca in ga trdno privezal k hrastu. Zazdehal je in dejal:

»Zaspal bom. Ob zori se bom zbudil in te požrl!«

Še enkrat je zazdehal, potem je požil poleg sebe meč in v trenutku zasmrčal.

Masao je iz svojega dupla videl, kako je poskušal starec raztrgati vezi. A zli duh ga je tako močno privezal, da je bil ves njegov trud zaman.

Tedaj je zlezal Masao iz debla, se brez šuma splazil k starcu in prerezal vrvi. Še isti hip je osvobojeni človek stekel k speči pošasti, pograbil njen meč in jo prebodel. Potem se je priklonil Masau do pasu in dejal: »Plemeniti človek, rešil si mi življenje. Bogato te bom poplačal.«

S temi besedami je potegnil starec izza pasa mrtve pošasti pahljačo in se začel pahljati. In glej! V trenutku je stal pred Masaom krepak, mlad moški.

»O Masao!« je dejal človek. »Zli duh mi je ukradel to pahljačo mladosti. Podarim ti jo. Če star človek petkrat zamahne z njo, postane dvakrat mlajši.«

Nato je človek izginil, kakor bi se bil v zemljo udrl.

Masao je pogledal čarobno pahljačo in pomislil: »V naši vasi živi skoraj v vsaki hiši kak nebogljen starček. Naj jim prinese ta pahljača srečo!«

Opoldne je prišel do rodne vasi in zagledal pred hišo bogatega trgovca množico ljudi.

»Kaj se dogaja?« je vprašal Masao. Nekdo mu je odvrnil:

»Danes se ženi stari trgovec z lepoticco O-Take. Odpustil je njenemu očetu dolg in mu podaril pet biserov. Pojdi z nami na svatbo!«

Ko je Masao prestopil prag trgovčeve hiše, so bili vsi gostje že zbrani. Čakali so nevesto.

Masao je sedel nedaleč trgovca in čakal O-Take.

Kmalu je bilo slišati vesele vzklike: v nosilnici so nesli nevesto.

Žalostna O-Take je sedla, kot vleva običaj, ženinu nasproti in takoj zagledala Masaa. Trgovec je opazil, da gleda nevesta Masaa, se razjezil in rekel mlademu kmetu:

»Da mi takoj izgineš! Nisi in te vabil!«

Masao je vstal in rekel:

»Vse bi dal za O-Takino srečo. Pri-

nesel sem ti pahljačo mladosti: če se petkrat popahljaš, boš dvakrat mlajši.«

Trgovec je iztrgal Masau pahljačo iz rok in se začel pahljati. Kot bi

trenil, so se globoke gube na njegovem obrazu zgladile, sivi lasje so mu znova potemneli, hrbet se mu je vzravnal in v oči se mu je povrnil mladostni lesk. Ko je petič zamahnil s pahljačo, ni bil več betežen starec, ampak krepak štiridesetleten mož.

»Zdaj pa mi, prosim, vrni pahljačo, in odšel bom,« je rekel Masao. »V naši vasi je toliko starčkov. Še danes se bodo pomladili!«

Toda trgovec je odrinil Masaa in zavpil:

»Nočem ostati štiridesetleten mož! Rad bi bil prav tako mlad kot si ti!«

S temi besedami je šestič zamahnil s pahljačo.

Tedaj so gostje videli, kako se je ženin v trenutku spremenil v dojenčka, ki je brcal z ročicami in nožicami v preveliki praznični trgovčevi obleki in vokal, da ga je bilo slišati po vsej hiši.

Gostje so prasnili v smeh.

»To ti je ženin! Vse bi bilo v redu, le da temu ni potrebna žena, temveč pesterna!«

Masao pa se ni smejal trgovcu. Stopil je k O-Takinemu očetu, mu ponudil pahljačo in rekel:

»Na, tu imaš moje svatovsko darilo. Povej mi, kaj več velja: mladost ali pet biserov?«

Tedaj so vsi starci, ki so prišli na svatbo, zaklicali:

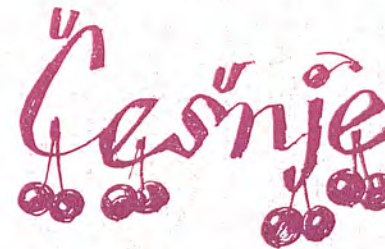
»Mladost je na vsem svetu najdragocenejša!«

O-Takin oče je sprejel svatbeno darilo in takoj naslednji dan sta praznovala svatbo Masao in O-Take. Povabila sta vso vas, samo trgovca ni bilo. Pa kako bi tudi mogel priti, ko pa še ni znal hoditi in je ležal doma, povit v plenice?

O-Take in Masao sta živela dolgo, mlado življenje. Zato, ker od O-Takine svatbe ni nihče v vasi poznal starosti, so bili vsi mladi in zdravi.

ČRTOMIR SINKOVEC

Ilustr.: R. HLAVATY

Kaj najlepše je v aprilu?
Češnja mlada sredi jase;
češnjam mladim v belem krilu
češe sonce bele lase.

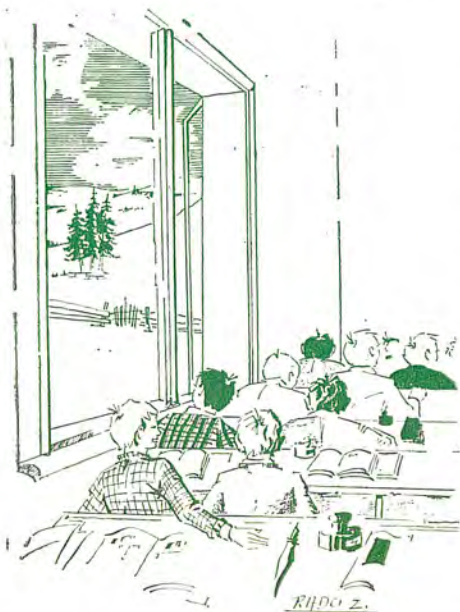
Kaj je čudovito v maju?
Češnje, češnje, češnje rdeče;
češnje so podobne mlaju,
v njih je vrh otroške sreče.

Kdo se s češenj malčkom smeje?
Ali so v njih želje smešne?
Vrabcem ni težko na veje,
ni težko jim brati češnje.

DEKLICA IN TRI SMREKE

Starejši učitelj, visoke postave in z očali na nosu, je govoril počasi in glasno, da smo ga dobro slišali tudi v zadnjih klopih. Gledal je po razredu in med razlago nekatere besede poudarjal z elegantnimi gibi rok.

Tisti dan je govoril o žlahtnih plinih. Ko je omenil ozon — to je posebna vrsta kisika, ki nastaja po dežju zlasti v gozdovih iglavcev — je nenadoma umolknil. Nekaj časa

je gledal mirno predse, nato pa dejal:

»Otroci, če me boste pazljivo poslušali, vam bom povedal zgodbo o deklici, ki je nekoč obiskovala našo šolo.«

In je začel:

»Poglejte tiste tri smreke na hribu za vratom!«

Vsi smo se ozrli skozi okna in zagledali na hribu tri visoke smreke. Učitelj je nadaljeval:

»Pred mnogimi leti je bil na tej šoli ravnatelj, ki je imel lepo hčerko Aljano. Bila je edinka in je stanovala z očetom in materjo tu spodaj v pritličju. Deklici je bilo šele devet let in že so mnogi, ki so jo poznali, hvalili njeno lepoto in marljivost. Imela je temno modre oči, kakor da se v njih zrcali delček pomladnega jutra, ko nebo kar temni v očarljivi neskončni modrini. Rahlo valoviti lasje, so ji padali na ramena. Bili so zlate barve, kakor da jih je deklici podarilo samo poletno sonce. Čeprav je bila morda najlepša deklica na šoli, ni bila niti malo domišljava. Z vsemi sošolci je bila enako prijazna, in kadar je mogla, je pomagala tistim, ki jim je učenje delalo preglavice. Zato so jo vsi imeli radi.

Bližal se je konec šolskega leta, ko nekega majskega dne Aljane ni bilo v šolo. Kmalu so sošolci zvedeli, da je Aljana hudo bolna in da so jo odpeljali v bolnišnico. Razpoloženje v razredu se je ob tej novici zelo spremenilo. Učenci poslej niso bili nič več tako veseli in razposajeni kot ves čas, dokler je bila Aljana med njimi. Učiteljica jim je zagotavljala, da bo Aljana kmalu ozdravela in spet prišla v šolo.

Dnevi so brez Aljanine prisotnosti vsem počasi minevali. Učenke so prišale v šolo šopke cvetic. Učiteljica je izbrala najlepše, ki sta jih potem oče in mati odnesla Aljani v bolnišnico, ko sta šla k njej na obisk. Aljana je bila tega vesela in je vedno naročala staršem, naj se v njenem imenu zahvalijo sošolcem.

Ko je nekega dne ravnatelj spet prišel v razred, so učenci takoj opazili, da njegov obraz ni več tako zaskrbljen, kot je bil še pred par dnevi. Toda niso si upali ničesar vprašati. Tedaj je ravnatelj sam spregovoril:

»Včeraj sem bil pri Aljani. Zelo je bila vesela vaših šopkov. Kmalu bo

prišla domov; kar dobro se že počuti. Bodite brez skrbi...«

V razredu je od veselja završalo, kot bi se veter zapodil v velike krošnje dreves.

Čez nekaj dni se je Aljana res vrnila iz bolnišnice.

Sredi dopoldneva, ko so njeni sošolci bili pri pouku, je nepričakovano potrkal na vrata. Deček, ki je bil najbližje njim, je šel odpret...

Aljana! je z njim vred vzkliknil ves razred v trenutku, ko je deklica prestopila prag in razprostrla roke, kakor da bi želela objeti vse sošolce hkrati. V nekaj trenutkih so se vsi zgrnili okrog Aljane, ji segali v roko ter jo poljubljali na lice. Učiteljica kar ni mogla do nje, da bi ji podala roko. Samo strmela je in solze so ji stopile v oči.

Aljana je poslej spet redno obiskovala pouk. Z nežno bledico nadahnjen obraz je samo včasih rahlo zardel, kar je pri sošolcih vzbujalo skrb, da Aljana še ni povsem zdrava. Toda bila je vesela in to je zadostovalo, da je v razredu spet vladalo živahno razpoloženje.

Zadnji dnevi pouka so hitro minili. Začele so se počitnice, vendar tudi sedaj Aljana ni ostala sama. Pogosto so jo obiskovali njeni sošolci in hodili z njo na razne izlete po bližnjih, z gozdovi poraslih hribih, kar je bilo Aljani zelo pri srcu.

Septembra, ko se je spet začel pouk, je Aljana prišla v šolo vsa zagorela od poletnega sonca in videti je bilo, kot da ni na njej več nobene sledu bolezn. Toda preko zime je deklica spet oslabela. Ni bila več vesela, malo je govorila in nekaj, kakor tiha bojazen se je skrivalo v njenih temnomodrih očeh. Sošolci so bili spet zaskrbljeni.

Nekega dne v začetku marca je izbral ravnatelj šest učencev iz sedme-

Zvezdoplovec

SINOČI SE JE VRNIL DOMOV
O POZNI URI
Z DALJNIH SVETOV
ZVEZDOPLOVEC JURIJ.

PRIPELJAL JE S SABO
SLADKE NEBEŠKE PRESTE
IN DVA ZLATA TELIČKA
Z RIMSKE CESTE.

KER STA BILA ŠE PREMLADA
ZA ZEMELJSKO TRAVO,
JE MORAL S SEBOJ PRIPELJATI
TUDI VESOLJSKO KRAVO.

TA KRAVA JE STRAŠNO VELIKA
IN NIKDAR SITA.
BAJE JE NEKOČ ZA ZAJTRK
POJEDLA DVA SATELITA.

ZATO SMO REKLI JURIJU,
DA BO NAJBOLJE,
ČE JO POŠLJEMO SPET NAZAJ
V VESOLJE.

TAM NAJ HODI NA LUNIN TRAVNIK
JEST IN PIT,
MI PA JI POŠLJEMO ZA PRIBOLJSEK
VSAKE KVATRE EN SATELIT.

ga razreda. Vzeli so lopate ter šli v gozd in izkopali tri smreke, ki so jih potem posadili na hrib za vrtom.

Ko je bila že pomlad in so gozdovi in travniki, hribi in polja dihali opojni vonj mladega zelenja in cvetja, so pri teh smrekah na hribu postavili mizo in klop. Tu je potem često posedala Aljana s svojimi sošolkami. Tri smreke naj bi nadomestovale smrekov gozd, kamor bi morala zahajati Aljana, ki je bolehal na pljučih. Kajti zrak v gozdovih iglavcev blagodejno vpliva na dihalne organe. Tedaj še namreč nismo

imeli otroških zdravilišč, kot jih imamo danes. In nasploh so bile bolezni pljuč v tistih časih težko ozdravljive.

Minila so tri leta, odkar so šolarji posadili tri smreke za vrtom, ko je nekega sončnega popoldne v zvoniku zastokal navček.

Aljana je umrla, preden ji je bilo štirinajst let. Ostale pa so tri smreke, kakor vedno pričujoč spomin na deklico zlatih las in temnomodrih oči. Nikoli je ne bom pozabil...«

Učitelj je utihnil in se zamislil. V razredu je zavladala mrtva tišina.

Po ptičke so šli

Skoraj brez sape je prišel Cvetko iz šole. Videti je bilo, da se mu nekam hudo mudi. Niti mame ni pozdravil, ko je prišel domov. Knjige je kar zagnal v kot na mizi in sedel na svoje mesto za mizo. Mama je brž postavila predenj poln krožnik dobre mineštre. Začel je hlastno jesti. Niti žvečiti ni utegnil.

»Nikar ne jej tako naglo, Cvetko! Saj si boš še želodec pokvaril! Kam pa se ti tako mudi?«

A Cvetko ni na te mamine besede nič odgovoril, naglo je postrgal krožnik in takoj vstal od mize. Skoro stekel je v »delavnico«, kjer je imel oče razno orodje, da je mogel kaj tudi sam popraviti. Saj tisto pravzaprav niti ni bila delavnica, bolj ro-potarnica, vendar pa je služila svojemu namenu. Cvetko je bil prav rad v tej delavnici, ter je tam vedno kaj »popravljajl«. Cele popoldneve je tam pilil in žagal ter brskal med starim železjem.

Toda danes je kar nekam čudno hitro opravil v »delavnici«. Kmalu se je prikazal na vratih. Zatem se je previdno ozrl na levo in desno ter hitro smuknil mimo hišnih vrat. Očitno je bilo, da bi se nadvse rad neopazeno izmuznil od doma. Pa se mu ni posrečilo. Mama ga je videla, ko je švignil mimo vrat.

»Kam pa bežiš?«

»V Grižo. Smo se zmenili s Tončkom in Frančkom.«

»Doma ostani! Bomo šli trebit na njive!«

»Oh, nikamor ne smem! Zmeraj moram biti doma. Saj bosta pomagala Anica in Nanko. Moram iti! Sem obljubil!«

In že je stekel proti cesti.

Šele tedaj je videla mama, da nekaj skriva pod pazduho. Ni pa mogla razločiti, kaj je, ker je bilo zavito v kos vreče. Pa tudi precej daleč je že bil.

Vrnila se je v hišo, kjer jo je čakalo še mnogo dela. Toda venomer je mislila na Cvetka, ki je bil danes ves drugačen kot druge dni. Posebno se ji je zdelo čudno, da ga letos ni nič zanimalo trebljenje na njivah, ko je druga leta komaj čakal tega.

Saj je imel pri tem on posebno opravilo — kuril je. Medtem ko so drugi grabili in čistili okoli grmovja in ob njivah, je Cvetko znašal drobiž na kup in kuril. Užival je ob pogledu na »kres«. A posebno mu je prijal tisti vonj pomladnega cvetja pomešan z vonjem sveže prekopane zemlje in dima. Pravi duh pomladi!

In Cvetka ni danes to prav nič zamikalo. Le kaj je nesel? Podobno je bilo škatli. Mora to povedati stricu Vanku.

Stric Vanek je bral, ko je prišla k njemu Cvetkova mama.

»Kaj pa se je zgodilo, Ana?« jo je vprašal, ko jo je videl tako nekam čudno zaskrbljeno.

»Oh, ta fant! Kar popihal jo je. Tako čuden je danes! Niti trebljenje ga ni zadržalo. Res ne vem, kaj mu je.«

»Pa je povedal, kam gre?«

»Je rekel, da v Grižo. Da so se zmenili s Tončkom z Mandrije in s Frančkom z Vrha, da pojdejo.«

»In je nesel kaj s sabo?«

»Je, a ne vem, kaj je bilo, ker je bilo zavito v vreči. Podobno je bilo škatli.«

»Sčebat! Se mi je kar zdelo. Kako pa, tisto bi radi! Pa ne bo nič!«

»Kaj veste, po kaj so šli?«

»Kako pa, da vem! Ptiče so šli lovit. Najbrž vedo za kako gnezdo, ali pa gredo šele stikat za njimi. Seveda, ko bi ne bilo strica Vanka! Daj mi kamižolo!«

Ogrnil si je kamižolo, na glavo si je nataknil pokrivalo, vzel palico iz kota in šel.

Čeprav je imel stric Vanek že več kot sedem križev, je hodil pokonci in brez palice. S seboj jo je nosil, da je pač nekaj imel v roki. Pri ljudeh je bil priljubljen, ker je vsakomur rad pomagal, če ne drugače, pa z navetom. Vedel je mnogo, ker je kot

ladijski strojnik prepotoval dosti sveta. A še posebno radi so ga imeli otroci, ki jim je vedel toliko zanimivega pripovedovati o daljnih deželah.

* *

Tam v Griži pa so sedeli ob stezi Cvetko, Frančko in njegova mala sestra Tinčka. Ta je tiho čepela ob bratovih kolenih in poslušala. Komaj pet let ji je bilo. Njeni svetli očki so tako zvedavo gledali v svet in vedno ji je šlo na smeh. Tako ljubka deklica je bila.

Čakali so Tončka z Mandrije, ki je pravil, da ve za dve gnezdi, in je obljubil, da jim ju bo pokazal.

»Pa je rekel, da bo prišel še prej kot mi! Hvalil se je, da se mame nič ne boji in da gre od doma, kadar hoče.«

»Veš, morda...«

»Uh, kako sem tekel! Naša Jožica je hotela na vsak način z mano! Komaj sem se je odkrižal. No, Cvetko, si prinesel?« se je ves zasopel oglasil Tonček.

»Seveda. Tule, poglej!«

Odmotal je vrečo in iz nje vzel lepo, zeleno kletko.

»Fino! Samo danes tega ne bomo rabili. Dobro pa je, da imamo takoj pripravljeno, ko bo čas.«

»Kje so gnezda?«

»Tam gori za hišo, v tistem grmovju sta obe. In v njih so že tudi jajčka. Boste videli, kako so lepa! Kar pojdemo, bomo pobrali jajčka!«

»Bom pa še jaz šel z vami, fantinci!« se je oglašil za njimi stric Vanek.

Obstali so kot okameneli. Nihče ga ni slišal prihajati. Kar naenkrat je stal poleg njih. Najbolj je bil v zadregi Cvetko. Niso vedeli, kaj naj bi storili.

»No, torej, pojdemo gledat gnezda!« jih je spodbujal stric.

Sedaj res ni kazalo drugega. Pa so šli. Tonček prvi, za njim Frančko s Tinčko, nato stric, a zadnji Cvetko. Niso hodili prav naglo. Nekaj zaradi grde poti, a najbolj zaradi zadrege. Čez nekaj časa se oglasi stric:

»Sedaj, ko smo še daleč od gnezd, se že lahko pogovarjamo. Ko pa bomo bližje, bo boljše, da nismo preveč glasni, da ne vznemirimo stare, ki čepi na gnezdu. Škoda bi bila, če bi jo preplašili.«

»Zakaj pa čepi na gnezdu?«

»Da greje jajčka.«

»Zakaj pa jih greje?« se je oglasila Tinca.

»Da se iz njih izvalijo mladi ptički. Če jajčka nimajo prave toplote, se ptički ne izvalijo. Zapusti gnezdo le toliko, da si poišče hrane. Takoj ko se izvalijo, so še čisto goli in si sami ne morejo iskati hrane. Zato morata stara ves dan prinašati svojim mladičem hrano, ker so vedno lačni. Stara pretakneta vse drevje in grmovje daleč naokoli, kjer iščeta mrčeš, žuželke, bube in drugo golazen, in vse to nosita svojim mladičem. Tako pobereta okoli svojega gnezda domala vse škodljivce sadnega dre-

vja, ves mrčeš, ki nam uničuje sadje in pridelke na vrtu ali na njivi. Vse pretakneta, da bi nasitila lačne kljunne, ki se neprestano odpirajo. Tako hitita, da dostikrat še nase pozabita.«

»Potem pa so ptički koristni!« je dejal Cvetko.

»Pa tako lepi so in tako lepo pojejo, da bi jih kar naprej poslušala,« se je oglasila Tinčka.

»In mi smo nameravali tista jajčka pobrati in jih pobiti! Le kako to, da Fečk tega ne ve. On gnezda razdira, pobira jajčka in jih pobija. In tudi lovi ptičke ter jih potem nosi prodajat!« je dejal Tonček ves razburjen.

»To pa je zato, ker mu pač tega nihče ni povedal, kar veste vi. Kar pojdimo h gnezdom, da si jih bomo ogledali. Vendar moramo hoditi previdno in tiho, da ne preplašimo stare. Spoznali boste svoje krilate prijateljce!«

Na moč tiho so hodili in previdno. Sedaj je bilo kar prijetno, čeprav je

bila pot še bolj strma kot prej in tudi grša. Po stezi je bilo kamenje in vmes so se prepletale čez pot debele korenike, da je bilo treba kar precej paziti.

Tedaj je dal Tonček z roko znamenje, da so se ustavili. Tisti hip pa je iz velikega grma zletela ptica. Brž je bil Tonček pri grmu in ko je nekoliko razgrnil veje, je zagledal gnezdo, ki je bilo spleteno v rogovili. V njem je bilo troje s pikicami posu-

tih jajčec. Tonček jih je potipal in povedal, da so še topla.

»Bolje bo, da gremo proč. Pogledajte staro, kako nas opazuje z onegale drevesa, ker se boji, da bomo njenim mladičkom storili kaj žalega. Pojdimo!«

Krenili so navzdol po isti poti, po kateri so prišli.

Bili so praznih rok, a pri srcu jim je bilo prijetno in lepo.

DANILO GORINSEK

Ilustr.: R. HLAVATY

Kdo nam poje

Kdo nam poje jutranjico?
Imenuj mi tisto ptico!
Tista ptica je petelin.
Zora ogenj svoj zaneti —
že začne petelin peti:
»Brž pokonci — kikiri! —
nič brez dela jela ni!«

Kdo pa uspávanko nam peva,
ko se dremez nas loteva?
Tista pevka pa je žaba.
Žabji zbor pod noč se oglašá:
»Konec dela — dan ugaša,
rega rega, kvak kvak kvak,
lahko noč in v postelj vsak!«

Šmarnice

Metka je prišla iz šole, postavila šolsko torbico na pisalno mizo ter hotela iti v kuhinjo, ko je začutila prijeten, močan vonj. Ozrla se je naokoli in na okenski polici je zagledala velik šopek šmarnic. Mama je stopila v sobo in opazila, kako nepremično strmi hčerkica v dišeče cvetica.

»Mamica, kje si dobila te prelepe šmarnice? Nismo jih še imeli v naši vazi.«

»Kupila sem jih na trgu. Tudi meni so všeč.«

»Ali jih smem vzeti iz vaze, rada bi jih videla od blizu?« je prosila Metka.

»Kar vzemi, potem pa jih vtakni nazaj, da ne ovenejo!« je rekla mamica.

Deklica je nežno vzela šopek iz vode in odvila slamico, s katero je bil zavezan. Ogledovala si je cvetico za cvetico in govorila sama sebi: »Beli zvončki obrnjeni navzdol. In kako dišijo! Pa ti veliki zeleni listi!«

»Da,« je povzela mamica. »Spomladi poženeta iz korenine dva v koničasto cevko zvita lista, ki se razvijeta v veliki podolgasti ploskvi. Cvet pa ima le rastlinica, ki je stara 3 leta. Ti lepi, beli zvončki, kakor jih ti imenuješ, so obrnjeni proti sončni strani, razvijejo se v plodove — svetlordeče jagode.«

»Ali bodo tudi te šmarnice naredile plodove?« je vprašala Metka. »Vsejala jih bom v lonec in drugo leto bomo imeli šmarnice doma.«

Mamica se je zasmejala. »To pa ni tako preprosto. Šmarnica ima to posebnost, da je treba čakati kar enajst let, da plod kali. Tako, vidiš, da se sejanje ne splača.«

»Pri vrtnarju sem jih pa že večkrat videla v izložbi,« je nadaljevala Metka.

»Vrtnarji si pa pomagajo drugače. Seme spravijo ob temperaturi 0° C v nekako »zimsko spanje«, nakar ga denejo v toplo gredo, kjer hitro skali in tudi požene cvet. Na ta način imajo vrtnarji lahko skozi vse leto cvetoče šmarnice.«

»To je pa res čudna cvetica. Mamica, še to povej, kako vzamejo šmarnici dišavo!« je hotela vedeti Metka.

»Prav nič ji ne vzamejo. Šmarnica ne da nikomur svojega vonja — ta umrje s cvetom.«

Metka je mamico dvomljivo pogledala. »Videla sem na onih lepih stekleničkah v trgovini, kjer prodajajo dišave in kolonjsko vodo, naslikano šmarnico. To pomeni, da tekočina v steklenički diši po šmarnicah.«

»Že res, a vse dišave, ki spominjajo na šmarnico, daje posebna vrsta tropskega lesa,« ji je pojasnila mamica.

Metka ni več vpraševala. Zamišljeno je gledala cvetice. Nikoli si ne bi mislila, da so šmarnice tako zanimive. Počasi je cvet za cvetom vtaknila v

vazo in jo pazljivo postavila na okno, kamor so padali topli žarki popoldanskega, majskega sonca.

Mamica jo je smehljuje opazovala. Vedela je, da hčerkica še nekaj premišljuje. In že se je oglasila:

»Mamica, rada bi videla šmarnice tam, kjer rastejo.«

»To pa ni tako blizu. Rastejo po velikih, svetlih gozdovih, ki so precej oddaljeni od našega mesta,« ji je povedala mamica. »Če bo očka privolil, se v nedeljo popeljemo tja, da se ti bo želja izpolnila.«

Kmetič

R. HLAVATY

PETELINČEK KIKIRIKA,
KOKODAKA KURA,
JUTRO JE IN VEN ME MIKA,
ZLATA ZDAJ JE URA.

BRŽ MI DAJTE, MATI, GRABLJE,
JABOLKO IN KRUHA.
KOSCI SO ŽE POKOSILI,
TRAVCA JE ŽE SUHA.

KO BO SONCE SE NAGNILO
ZA GORICO ČEZ NAŠ KRAS,
PREDEN SE BO ŠE ZMRAČILO
BOM DOMA PRI VAS.

Miro P.

SLAVNI POPOTNIKI

Sven Anders Hedin

Največji raziskovalec in popotnik vseh časov je brez dvoma švedski zemljepisec Sven Anders Hedin, ki je po dolgem in počez prepotoval in raziskal nepregledne predele ogromne Azije.

Ta znameniti raziskovalec je bil rojen 19. februarja leta 1865 na Švedskem v mestu Štokholm. Bilo mu je komaj dvajset let, ko se je leta 1885 podal v Perzijo, kjer je preizkušal trdo in težko življenje raziskovalca. Dan za dnem se je vzpenjal po visokih gorskih slemenih, ki se raztezajo po do tedaj še neraziskanih krajih te dežele in oklepajo globoke doline. Raziskal je težko prehodne soteske, ki tvorijo prag v srednjo Azijo. Od tu se je napotil še v turško Mezopotamijo, ki leži med rekama Eufkrat in Tigris. Mezopotamska nižina, ki se razprostira med strmim, razritim in težko prehodnim robom Iranskega višavja in Sirijsko puščavo na zahodu, bi bila brez Tigrisa in Eufrata le pusta in suha stepa brez vsakršnega rastlinstva. Tudi ta del Azije je moral mladi Hedin preiskati in pregledati, predno se je napotil v notranjost velikega kontinenta.

Pet let kasneje ga je švedski kralj Oskar pozval, naj krene ponovno v Perzijo in jo še natančneje razišče. To potovanje mu je razplamtelo neugasljivo željo, da bi postal velik in slaven raziskovalec. Pričela so se dolga naporna potovanja, ki so trajala tudi po več let.

Azija, največji kontinent, je bila v tistem času še po večini neznan. Leta 1890 je Sven Hedin potoval po vsej Aziji. Vstopil je v Turkestan, deželo nomadskih turških in mongolskih pastirskih ljudstev, in dospel do mesta Orenburg, kjer žive Tatarji in Rusi. Od tu je s svojo odpravo nadaljeval potovanje skozi vso Azijo do Pekinga, sedeža kitajskih cesarjev. V VI. stoletju je bil Peking glavno mesto Tatarov, leta 1215 ga je zavzel mogočni mon-

golski poveljnik Džingiskan, leta 1291 pa je postal glavno mesto kitajske republike, kar je še danes.

V vzhodnem Turkestanu je takrat Sven Hedinova odprava dospela do presihajočega jezera Lop-nor, v katerega se izliva 1840 km dolga reka Tarim, ki tudi večkrat izginja v stepskem pesku. Po dolgem in napornem potovanju skozi Mongolijo je odprava prišla v puščavo Gobi, ki ji Kitajci pravijo So-mo. Ogromna puščava, ki se proti vzhodu izpreminja v gričevnate stepe, meri dva milijona kvadratnih kilometrov. Puščavski viharji znašajo peščen prah in pesek na kupe, ki so večkrat visoki tudi do 100 metrov. Moštvo odprave je moralo prenašati vse vremenske neprijetnosti. Le od časa do časa je odprava prišla v stik z nomadskimi prebivalci, ki se s svojimi čredami premikajo iz kraja v kraj in iščejo za svojo živino skromno pašo.

Od leta 1899 do 1902 je Sven Hedin raziskoval Tibet, ki je najvišja planota na svetu. Težavni prehodi so zelo zamujali njegovo odpravo pri raziskovanju te planote. Cela vrsta gorskih slemen se tu prepleta z dolinami in globokimi kotlinami. Člani odprave so se v teh krajih preživljali z ječmenom, ki je glavna hrana Tibetancev, ter z mlekom in mesom jakov (tibetanskega goveda). Poleg jakov pa domačini rede tudi velike črede ovc in koz. Oblast v tej deželi je bila v rokah verskega poveljnika Dalaj Lame, ki je prebival v glavnem mestu Lhasi.

V Tibetu je Sven Hedin odkril tudi razvaline starodavnega mesta Loulan, kar popisuje v knjigi svojih spominov.

Veliki grebeni se spuščajo na južni strani Tibeta v mogočno gorsko verigo najvišjih vrhov sveta — Himalajo. Transhimalajo, ki leži med rekama Indusom in Bramaputro, pa je Sven Hedin preiskal leta 1905. Po vsem prostranem ozemlju je potoval nič manj kot osemkrat, da bi

ugotovil vsa prehodna pota. Pri tem raziskovanju je našel mogočne izvire Bramaputre, 2900 km dolge reke, ki tvori z Gangesom pri svojem izlivu največjo delto na svetu. Transhimalajo imenujejo po tem držnem raziskovalcu tudi Hedinovo gor-

rovje, v katerem je takratna Hedinova odprava našla izvire reke Indus.

Sven Hedin, ki je prepotoval skoro vso Azijo, je svoja potovanja opisal v mnogih knjigah, ki so prevedene v vse svetovne jezike.

Sven Hedin (št. 5) s člani raziskovalne odprave

Odprava v puščavi Gobi

GEPARD

Med zvermi mačjega rodu in tudi med ostalimi četveronožci je gepard brčkone najhitrejša žival, saj doseže v diru tudi 70 milj na uro, to je 112 km (1 milja je 1609 m) in ga zato v hitrosti ne prekosi niti mongolska antilopa, ki je poleg geparda ena najhitrejših živali. Ko manjše živali začutijo geparda v svoji bližini, se požejejo v brezupen dir, ker vedo, da gepardovim hitrim nogam le stežka ubeže.

Gepard pripada mačjemu plemenu in je po svoji zunanosti močno podoben leopardu, le da je precej manjši. Tudi ne skače svojim žrivicam za vrat z drevesnih vej in s skal, kot dela to leopard, temveč se pri lovu na svoje žrtve zanaša na svoje hitre noge. Čeprav pripada mačje-

mu plemenu, je po svoji zunanosti bolj podoben psu. Sedi vzravnano kot pes in se pri tem naslanja na krepke sprednje noge. Kot pri psu so tudi pri gepardu krempļi nepremični in jih ne more skriti kot ostale zveri mačjega plemena. Noge so dolge, pleča visoka, glava je majhna, oči ima pa bistre kot ris, rep je zelo dolg. Tej hitri zveri ne ubeži nobena žival, reši se le tista, ki je geparda pravočasno zapazila in zbežala.

Clovek je tudi to zver ukrotil in udomačeni gepard svojega gospodarja uboga. Privezan na verižici mu ponižno sledi in ga spremlja kot kak ubogljiv psiček. Ukročenega lovci uporabljajo celo pri lovu na razne zveri.

Indoevropski jeziki

Večina evropskih narodov govori jezike, ki so se razvili iz enega samega prvotnega jezika. Ker so ga uporabljali na ozemlju od Atlantskega oceana do srednje Indije, ga imenujemo indoevropski jezik. Sprva je bil enoten, razumljiv vsem, počasi pa so se začele pojavljati v njem raz-

like, neke vrste narečja. Ozemlje je namreč zelo razsežno; vmes so neprehodne gore, reke, močvirja, gozdovi; ljudje so imeli med seboj premalo stikov, zato se je enotnost rušila in razlika poglobljala. V teku stoletij se je izoblikovalo iz indoevropsčine devet skupin jezikov. Ti jeziki so:

1. **indijski**: najstarejši indijski jeziki so se ohranili v zapiskih iz 2. tisočletja pred Kr. Iz njih se je razvil sanskrit, iz katerega so se razvili sedanji indijski jeziki.

2. **iranski**: obsega vzhodno iranščino in staro perzijsko. Najstarejši zapiski so iz 6. st. pr. Kr. Mlajša stopnja so sedanja perzijska, afganščina, kurdska itd.

3. **armenski**: armenščina se je pojavila v 5. stol. po Kr. V 19. stol. jo je zamenjala nova armenščina.

4. **grški**: stara grščina je bila razcepljena v več narečij. Iz atiškega se je izoblikovala knjižna grščina, iz nje pa današnja.

5. **ilirski**: v knjigi se je kot albanski jezik pojavil šele v 17. stol. po Kr. in je močno pomešan s sosednimi jeziki.

6. **italski**: sprva je bilo več narečij, a jih je izpodrinila latinščina. Natančneje jo poznamo iz 3. stol. pred Kr. Po razpadu rimske države so se razvili iz ljudske latinščine današnji romanski jeziki: italijanščina, francoščina, portugalska, španščina, romunščina i. dr.

7. **keltski**: nekoč so govorili keltščino v vsej zapadni Evropi, do danes pa sta se v večjem obsegu ohranili samo irščina in škotščina.

8. **germanski**: dele se v tri skupine. Vzhodna gotščina je izumrla. V severno ali nordijsko germanščino spadajo islandščina, norveščina, švedščina in danščina, v zapadno pa angleščina, nemščina, nizozemščina in frizijščina.

9. **baltoslovanski**: baltiski jeziki so litavščina, letščina in izumrla stara prusščina. Slovanski jeziki se dele v vzhodne, zahodne in južne. Vzhodni so: velikorški, maloruski in beloruski. V zahodno skupino spadajo: poljski, češki, slovaški, lužiški in polabski, ki je izumrl v 18. stol. Južnoslovanski jeziki so: slovenski, hrvaški, srbski, bolgarski in makedonski. Da izhajajo indoevropski jeziki res iz enega samega prajezika, se prepričamo že na prvi pogled, če primerjamo nekaj besed, ki so vsem jezikom skupne. Za zgled vzemimo samo slovenščino, nemščino in latinščino:

slov.	nem.	lat.
mati	Mutter	mater
brat	Bruder	frater
miš	Maus	mus
noč	Nacht	nox
brada	Bart	barba
tri	drei	tres

Iz »Mladega roda«

FATA MORGANA

Ali že veste, kaj je »fata morgana?« Zgodi se, da potniki v puščavi skoro umirajo od žeje. Nenadoma pa se v daljavi prikaže slika oaze, v kateri so bistri studenci, obdani od zelenih palm. Zadnje moči zberejo potniki, da bi dospeli do vode, a glej čudo, slika oaze se jim sproti umika v nove daljave in končno izgine.

Kako nastane taka prevara?

Nad širnimi pokrajinami, kot je n. pr. puščava, stepa ali morje, leže včasih gostejše in mrzlejše zračne plasti, ena nad drugo. Tam, kjer se stikata dve takšni plasti, nastane neke vrste zrcalo, ki kaže potem zelo oddaljene predmete prav blizu, čeprav so daleč, daleč za obzorjem.

Podobno kot gostejša zračna plast, deluje tudi vodna površina. Za boljše razumevanje fate morgane lahko napraviš sledeč preprost poizkus: V prazno skledo na mizi položi kovanec za 50 ali 100 lir. Oddalji se od skleda toliko, da ti njen rob ravno še zakriva kovanec. Brata ali sestro prosí, da nalije v skledo vode. Začudil se boš, ko boš iz iste razdalje zagledal kovanec, ki pa ni pravi kovanec, ampak le slika kovanca na dnu skleda. Napravi poizkus in mogoče boš tedaj laže razumel pojav fate morgane.

Iz »Mladega roda«

za pridne roke ■ za pridne roke

ANTON KANC

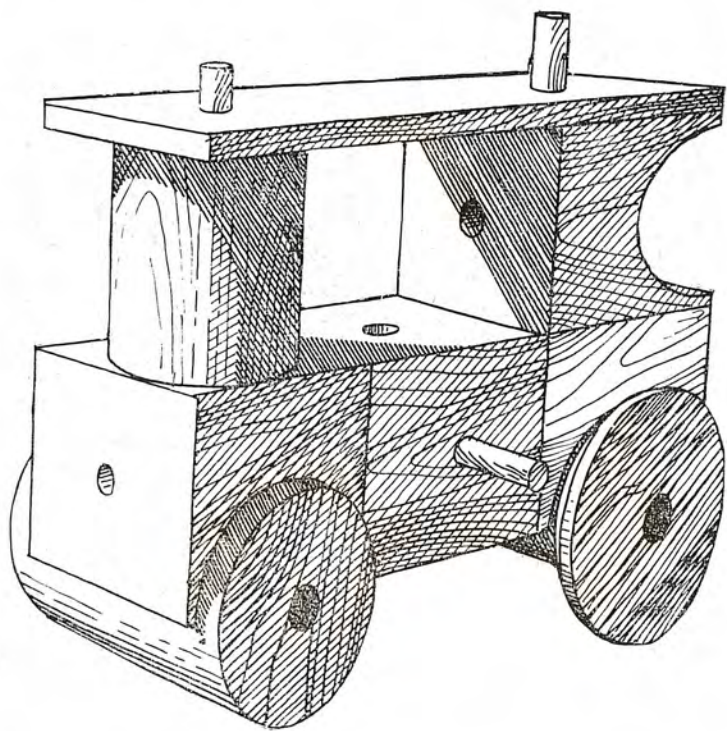
IZ MOTKA, VALJA IN KOCKE - IGRAČA

V trgovinah resda dobimo že vse mogoče igrače: kovinske in plastične. Če jih hočemo imeti, pa moramo zanje odšteti novce. Prihranke pa lahko porabite tudi drugače. Kupili si boste zvezke in knjige za šolo, igrače pa si boste raje sami izdelali.

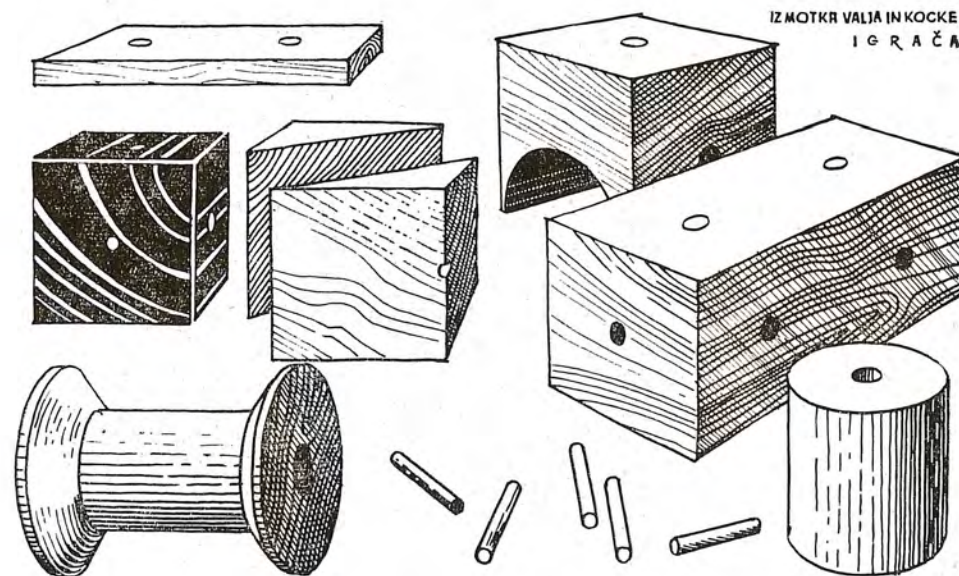
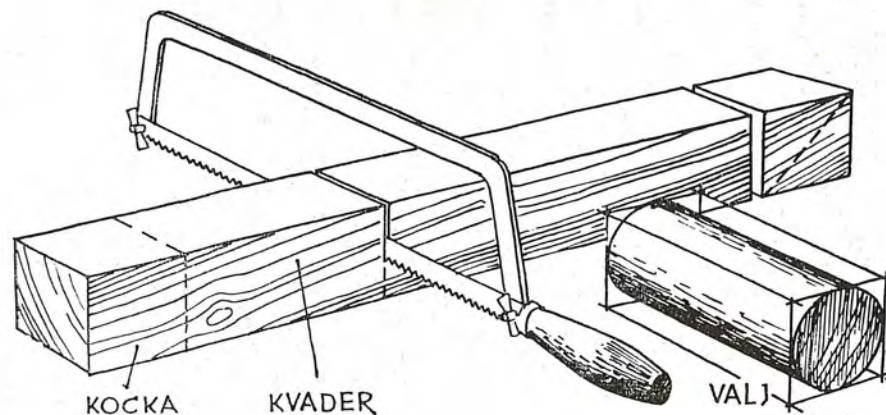
Poiščemo si nekaj praznih lesenih motkov od sukanca. Našli jih boste različne velikosti. Po širini valja na motku si boste izdelali primerno velike kocke, kvadre, deščice in piramide.

Kako boste izdelali posamezne dele? Vze-

mite dolgo pravilno štirikotno oblikovano palico, iz katere boste odrezali po dolžini kvadre in kocke! Iz kvadrov lahko izrežete deščice in si napravite tudi valje. Iz kock izrežete pol valja. V teh izrezanih vdolbinah se bodo vrteli valji ali motki, ki bodo predstavljali kolesa. Na vseh ploskvah kock, kvadrov in valjev izvrtamo luknjice, v katere vstavljate paličice, ki so potrebne pri sestavljanju modelov. Iz izgotovljenih delov lahko sestavite model lokomotive in vagonov, cestnega valjarja, utrdbe, hišice in podobno!

za pridne roke ■ za pridne roke

Živela je mačica, imela je pisano glavo, bele noge in dolg, mehek rep. Imela je tudi brke in z njimi se je toliko ponašala, da se je drznila primerjati se celo z najstarejšim brkatim mačkonom. Ta čas so živele (kot še dandanes) tudi drugačne mačice: Črne, bele, pisane, sive in vse so imele brke, vendar se z njimi ni so toliko postavljale kot tale mačica dolgorepka.

O tej mačici s pisano glavo in dolgim, mehkim repkom pripoveduje tale pravljica.

Mačica je živela v neki kmečki hiši skupaj s svojo mamo, modro Pisanoglavko. V tej hiši sta živela tudi dva otroka: deček in deklica. Otroka in mačica so se dostikrat igrali. Otroka sta mačico ljubkovala, ji dajala mleka in jo včasih tudi pocukala za rep. Toda mačica je bila kar preobčutljiva. Zacvilila je že pri najmanjši bolečini in je na moč pretiravala. Bila pa je tudi trmasta. Kakor hitro sta jo otroka potegnila za rep, je takole zamijavkala:

»Mijau, mijau, mijau!«

Vedeti morate, da tole mijavkanje ni navadno mijavkanje. V mačjem jeziku to namreč pomeni: »Ne vlečite me za rep, boli!« K sreči otroka nista razumela mačjega jezika in sta mislila, da je mačici s pisano glavo in dolgim, belim repkom všeč, da jo vlečeta za rep. Spet in spet sta jo cukala, mačica pa se je jezila, praskala s krempljici in se kujala. Ko ji je bilo vsega dovolj, je stekla k mami in potožila.

»Ma-ma!« je zamijavkala. (Mama v mačjem jeziku je isto kot v našem. Vse mačice kot tudi otroci se te besede najprej nauče).

»Mijau, mijau, mijau!« je mijavkala mačica. To pa je pomenilo:

»Mama, otroka me vlečeta za rep!«

Mama, modra Pisanoglavka, je krcnila mačico s šapo po glavi in ji rekla:

»Mau, mja, mau! Tudi mene sta vlekla, pa se mi ni nič zgodilo. Le poglej, kakšen rep imam! Resda ni prav prijetno, a se da potrpeti. Ko boš velika, te ne bosta več cukala. Otroka ne vesta, da to boli.«

Tako je modra Pisanoglavka rekla svojemu detetu.

Toda pisana mačica z dolgim, mehkim repkom ni bila zadovoljna z materinim odgovorom. Močno je bila jezna na svoj dolgi, mehki rep in si ga je hotela kar izpuliti. Začela se je vrteti okoli sebe, da bi ujela nesrečni rep v zobe in si ga odgriznila. No, pa tudi rep se je vrtel skupaj z mačico in nikakor ga ni

mogla ujeti. Otroka sta se gledala in sta mislila, da se mačica s svojim repkom igra, kajti tako se igra mnogo mačic. Gledala sta jo in se veselo smejala. Toda mačici je bilo brž dovolj. Potisnila je dolgi, mehki rep pod se in se začela cmeriti. Solze so ji tekle iz oči in ji močile brke. Mačica je dvignila rep, si obrišala solzne oči in mokre brke in spet sedla nanj. Takole je premišljevala: »Z očmi gledam, z ušesi poslušam, z nogami tečem, z usti jem, z brki se hvalim. A čemu mi bo rep? Da me otroci vlečejo zanj?« Tako je razmišljala, se raztožila in zajokala.

Od nekod je priletela velika zelena muha in br-br-br-br, vr-r-r se začela vrteti okoli mačice, ji silila v gobček in ji hotela zlesti v oči. Mačica je zamahnila z repkom in jo zbila na tla. Nato jo je pohodila.

To je mačico malce razvedrilo in zahotelo se ji je, da bi se poigrala. Toda s kom? Otroka sta nekam šla in začela se je, sama ni vedela kdaj, igrati z repkom. Potem se je napila mleka in si z mehkim repkom obrišala gobček. Nato se ji je začelo dremati. Zlezla je na peč, položila rep pod glavo in sladko zaspala.

Drugo jutro je vprašala svojo mamo:

»Ma-ma, z usti jem, z očmi gledam, z nogami tečem, z repkom pa nič. Samo otroci me vlečejo zanj. Le čemu mi bo?«

Vse to je rekla v mačjem jeziku. Mama ji je, saj tudi ona ni znala drugega jezika, po mačje odgovorila:

»Norica! Še sama ne veš, kako potreben ti je!« in jo je prijazno krcnila s šapo po glavi.

Toda mačica nikakor ni mogla razumeti, čemu bi ji bil rep potreben. Mislila je in mislila, kaj naj stori s svojim repkom, a ker si ni mogla ničesar izmisliti, se je stisni-

la k peči in si zvila rep pod glavo.

Tedaj pa sta z dvorišča pritekla otroka in se začela igrati z mačico. Igrala sta se in igrala, ko pa sta se naveličala, sta jo začela vleči za rep. Sprva se je mačica jezila, trpela, ko pa je bilo le preveč, je boleče zamijavkala:

»Mijau, mijau, mijau!« s tem jima je hotela povedati, naj je nikar ne vlečeta za rep, nikar ne vlečeta za rep, toda kot po navadi jo tudi tokrat nista razumela in sta jo vlekla še in še. Mačica se je razjezila in ju opraskala. Bila pa je tudi vsa divja na svoj rep in ga, prepričana, da je rep vsega kriv, potisnila v zakurjeno peč, da bi se mu maščevala in se ga znebila. Nič ni pomislila, da jo bo bolelo. Plamen je vzplapolal in beli, mehki rep je počrnel. Dlaka je zgorela in koža se je osmodila. Uboga mačica je zacvilila in z ožganim repom planila na dvorišče. Nato je skočila na drevo in preplašila vrabce, da so se kriče razbežali.

Mačica je sedla na vejo in držala osmojeni rep pokonci. Od bolečin je prejkala ves dan. Rada bi si obrišala solze, pa jih ni imela s čim. Lepo belo dlako ji je pogoltnil plamen.

»Ah, zdaj šele vidim, čemu mi je služil rep!« je zavzdihnila in še huje zajokala.

Veja, na kateri je sedela, jo je začela tiščati, toda uboga mačica ni imela kaj, da bi dela podse, kajti re-

pek jo je bolel in tudi mehak ni bil več kot prej.

»Kako bom poslej spala brez svojega mehkega repka?« je vzdihovala nesrečna mačica.

Ves dan in še vso noč je ostala na drevesu. Toda lakota in žeja sta jo naposled primorali, da zleze z drevesa. Z muko je zlezla navzdol, pazéč, da se ne bi z osmojenim repkom zadela v kakšno vejo, in stopila v hišo, da se napije mleka. Ko se je napila, je zasukala rep, da bi si obrišala gobček in brke, a jo je zbolelo, da je kriknila na ves glas. In še bolj ji je bilo hudo: spoznala je, da

si ne bo več imela s čim brisati gobčka in brk.

In je žalostno, prežalostno zajokala.

Minilo je dokaj časa in mucin reppek je ozdravel, toda ostal je gol. Vsi so se ji smejali in vpili za njo: »Glejte, mačica z osmojenim repkom!« Revica pa je jokala in hudo ji je bilo, da je tako lahkomišlno izgubila svoj lepi repek. Jokala je in tožila in morda toži še dandanašnji dan.

Vidite, taka je pravljica o mačici, ki si je tako po neumnem osmodila lepi, mehki repek.

VOJAN ARHAR

Ilustr.: MARKO STARC, IV. r. os. š. Opčine

KRESNICE

Očka, čuj, zakaj kresničke
v mraku z lučkami letijo?

Gledajo, če plahe ptičke
in cvetice v logu spijo.

Kdo pa na otroka gleda,
da zaspí in mirno sanja?

Komaj vzide luna blede,
mama se nad zibko sklanja,

rahlo ziblje, nežno poje:
»Spavaj, spavaj dete moje!«

NEZA MAURER

Ilustr.: BOZO KOS

ČE SONCE BOLI ZOB

ŠEPETA POD OKNOM BREZA.
»OČKA, KAJ PA GOVORI?«
»ČAKAJ MALO, DA POSLUŠAM.
LEPO VREME BO TRI DNI.«

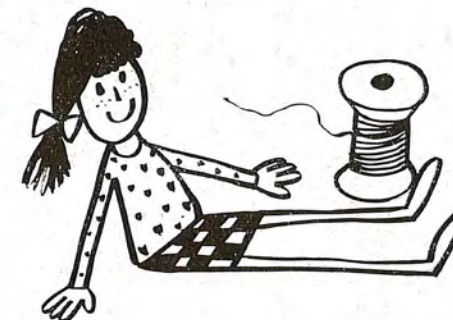

DRUGI DAN, KO PRIDE Z DELA
PRAV DO KOŽE PREMOČEN,
SREDI MIZE PLEŠE SINKO,
KAKOR SONCE JE RUMEN.

»KAJ PA DELAŠ? HITRO Z MIZE!«
»OČKA, SONCE ZOB BOLI,
PA NAMESTO NJEGA SIJEM,
DA SE MAMA NE SMEJI
BREZI, KI JE VČERAJ REKLA,
DA BO LEPO SE TRI DNI.«

NEZA MAURER

Ančka bi rada novo punčko

»PROSIM, ČE BI MI SEŠILI
TAKŠNO PUNČKO KOT SEM JAZ:
DOLGE ROKE, DOLGE NOGE,
SKUSTRAN REPEK ČRNIH LAS.«

TU SO KRPE ZA OBLEKO,
TU JE VOLNA ZA LASE,
TU JE VATA ZA MOŽGANE,
ZA TREBUŠČEK IN SRCE.«

„KAJ PA KOŽA?“ »KOŽA? OJEJ,
TO SEM ČISTO POZABILA.
ČUJTE, KOŽO DAJTE SAMI —
JAZ BOM SVOJO ŠE RABILA.«

ZGODBA O KAZI

Povedal vam bom, kaj se mi je pred mnogimi leti zgodilo z našo ljubko navihanko Kazo. Tako je bilo namreč ime naši mali psički, ki je bila velika prijateljica vseh hišnih stanovalcev.

Nekega popoldneva, ko sem se ravno vrnil iz šole, me je že na pragu sprejela mamica. »Popoldne boš peljal Kazo v veterinarski dom. Cepili jo bodo proti steklini,« je dejala mama.

Ubogljivo sem pokimal in po kosilu nataknil naši štirinožni nagajivki lepo okrašeno usnjeno ovratnico. Vodil pa je nisem proti veterinarskemu domu, kot je to naročila mamica, pač pa na bližnje nogometno igrišče. Tam smo namreč prav tedaj imeli dogovorjeno nogometno tekmo. In nogomet je bil tedaj zame nekaj veličastnega, nekaj edinstvenega.

Kazo sem privezal za bližnji plot, sam pa se poldrugo uro podil za usnjeno žogo. Po končani tekmi sem necepljeno psičko odpeljal domov in se mamici spretno zlagal, da je bila Kaza med cepljenjem neverjetno mirna.

»Kje pa imaš markico?« me je nadoma vprašala mama in me predirljivo premerila.

Nekaj sem zamrmral in začel brskati po žepih, sveda brezuspešno.

»Zgubil sem jo najbrž,« sem nazadnje odgovoril.

Mama je razočarana zamahnila z roko, kar je pomenilo, da nekaj boljšega pač ni mogla pričakovati od mene.

Po tem dogodku je minilo najmanj

že mesec dni in na vse sem že pozabil, ko mi je mamica nekega dne na vsem lepem rekla: »Kazo bomo prodali. Z očkom sva že sklenila.«

Kazo sem imel zelo rad in prav stisnilo me je v grlu, ko sem zaslišal mamine besede. »Tega vendar ne boste storili. Saj bo v hiši brez Kaze tako prazno!« sem moledoval. »Kajne, da bo Kaza ostala še doma?«

Nato me je mama prijela za roko in me molče vodila do Kazine hišice. Hišica je bila prazna.

»Kje pa je Kaza?« sem prestrašeno zaječal.

»Danes jo je odpeljal konjač, ker ni bila cepljena,« je trdo odgovorila mama.

Sklonil sem glavo in se ves potr zavlekel v stanovanje. Kaj sem počel tist popoldne, ne vem več, le to se spominjam, da mi je bilo neskončno hujo pri srcu, da me je v grlu stiskalo in da nisem mogel zadržati solz, ki so mi silile v oči.

Naslednji dan sem že navsezgodaj vzel pot pod noge. Ustavil se nisem nič prej kakor šele pri hlevih, kjer je bilo zaprtih na stotine najrazličnejših psičkov.

Bom našel Kazo, sem se spraševal, ko sem stopil pred dežurnega veterinarja. In, na srečo, po nekaj trenut-

Ilustr. KLAVDIJ PALČIČ

kih, ki so se mi zdeli dolgi kot cela večnost, je nekdo pripeljal pred pisarno tokrat že cepljeno Kazo.

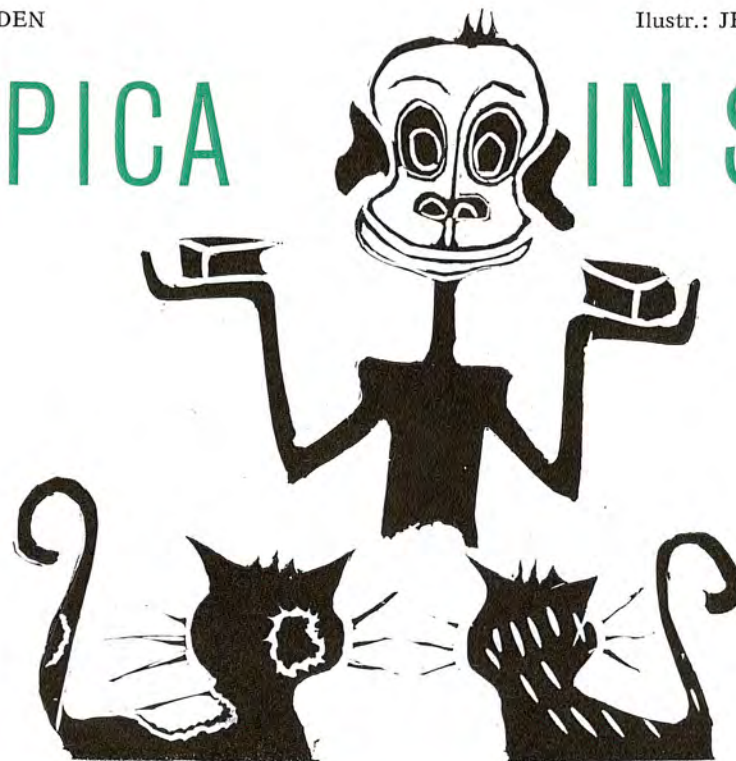
»Vso noč je cvilila in ni se pritaknila nobene jedi,« je še povedal možak v zamaščeni halji, ko mi je izročal Kazo.

Kaj pa je tedaj počenjala Kaza, je težko opisati. Mahala je z repkom, se mi dobrikala in, to mi je ostalo najbolj v spominu, nekajkrat me je pogledala tako hvaležno, da sem se znova spomnil, da sem bil pravzaprav jaz kriv njenega trpljenja.

J. GRUDEN

Ilustr.: JELKA DANEU

OPICA IN SIR

Mački sta šli na sprehod. Našli sta kos sira. Obe sta ga hoteli imeti, a se nista mogli pogoditi.

Prosili sta opico za nasvet. Opica jima je rekla:

»Nič lažjega kot to! Sir bom razdelila na dva enaka dela in vsaka dobi polovico.«

Mački sta bili z nasvetom zadovoljni. Opica je vzela tehtnico, razde-

lila sir na dva dela in tehtala.

»Tale,« je rekla in pokazala na večji kos,« je težji.«

Vzela ga je in odgriznila majhen košček. Ko pa ga je zopet položila na tehtnico, je bil lažji od drugega kosa. Vzela je zdaj večji kos sira in ga odgriznila. To je večkrat ponovila, dokler ni pojedla vsega sira. Mačkama pa ni ostalo nič.

Lastoviček

»Čvivi, čvivi, čvivi«
je vriskal v zlato jutro lastoviček.
Poslušal ga je v travi čriček:
»Kaj se je vendar pripetilo,
morda se prvo dete je rodilo?«

»Čvivi, čvivi, čvivi«.
Ponoči z ženko nista spala,
mladičke sta pričakovala.
Ob zori, prvi je lupini strl,
v pozdrav kar kljunček je odprl,
nato še eden in še eden.
Ves zmeden
je lastoviček ugotovil:
»Za tri,
za lačne ključke tri
bo treba jela.
Vse muhe in komarje bom polovil!
Čvivi, čvivi, čvivi!
O, koliko bo dela!«

Lažnivi zajček Kljukec

ZAJČEK KLJUKEC JE PREPLAŠEN PRIBEŽAL S POLJA.
»KJE PA SI BIL,« STA VPRASALA NJEGOVA BRATCA.
»JOJ, JOJ!« ZASTOKA KLJUKEC.
»SREČAL SEM LOVCA. POMERIL JE S PUSKO. REKLO JE — BUM — IN TAKALE KROGLA JE LETELA PROTI MENI. PRAV ZARES — TAKALE.«
»PA TE NI ZADELA?« SE ČUDITA BRATCA.

»NAK!« SE POBAHA KLJUKEC.
»BEŽAL SEM TAKO HITRO, DA ME NI UJELA!«
»HIHIHI!« SE ZASMEJE PTICEK NA VEJI.
»SAJ NI RES! TA ZAJČEK JE LAŽNIVI KLJUKEC. LOVEC NI BIL LOVEC, AMPAK TISTI MIHEC, KI VSEM NAGAJA, IN KROGLA NI BILA KROGLA, AMPAK DEBELA REPA, KI JO JE MIHEC ZA KLJUKCEM ZAGNAL!«

ječ • dopisi naših šolarjev • do

OPČINE — MOJA VAS

Opčine sedaj niso več vas, to je že tržaško predmestje. Pred več leti, še pred prvo svetovno vojno, so bile Opčine revna in majhna kraška vasica. Malo je bilo bogatih kmetov. Na splošno so se prebivalci Opčin bavili z živinorejo, čeprav so po večini imeli malo živine. Mnogi družinski očetje so delali v mestu: v pristanišču, v tovarni strojev, v skladiščih in v obrtniških delavnicah. Ko so se vrnili trudni z dela, so šli delat še na polja. Matere so imele težko življenje. Bile so mlekarice. Vsako jutro so vstajale zelo zgodaj, pomolzle živino in se napotile s polnimi vrči mleka v Trst, kjer so mleko prodale. Dvakrat dnevno so peš prehodile strmo Scalo santo. Posebno težko pa je bilo to v zimskem času, ko je ta strma pot poledenela. Takrat so spretno mlekarice, ko so dospеле do Obeliska, sedle na debelo lepenko ali pa na pripravno desko in se drsale navzdol po stmini do mesta. V mesto niso nosile samo mleko, temveč tudi poljske pridelke, predvsem zelenjavo. Zgodilo pa se je tudi, da je marsikatera kmetica nesla na prodaj v mesto poln jerbas krompirja, hodila od hiše do hiše, ne da bi mogla kaj prodati. Včasih so ga kar stresle v morje in se vrnile domov brez zaslužka. Tudi moji babici se je nekoč pripetilo nekaj podobnega. Ves popoldan sta doma z neko sorodnico čistili repo. Naslednje jutro sta jo nesli v Trst. Dolgo sta se trudili, da bi jo prodali. Bilo pa je vse zaman. Končno je k njima prišel nek znanec, ki je bil trgovec. Ta je iz usmiljenja do obeh ženic kupil vso repo. Seveda je plačal malo, kajti repa ni bila več sveža. Moja babica je za skupljeno denar kupila nekaj kaparocolov in mušelnov.

Delo na polju je bilo v tistih časih zelo trdo. Domačini so čistili travnike in gmajne kamenja. Z nabranim kamenjem so ogradili očiščena zemljišča in tako napravili znane kraške ograde.

Ko so bile naše babice še majhne, je bilo središče naše vasi okrog cerkve in na Bardini. Na Bardini, ki je sedaj lep trg, je bil v tistih časih kal. V kalu na Bardini so kmetje napajali živino, gospodinje so pa prale perilo. Pozimi pa, ko se je kal spremenil v debelo ledeno ploščo, so se

otroci na njem drsali. Slična kal je bil tudi pred današnjo šolo.

Opčine ležijo na Krasu, kjer je polno jam in pečin. Pravijo, da prav iz besede pečina izhaja ime naše vasi. Kjer je danes gostilna Malalan, je bila nekoč velika pečina in domačini so se ob tej pečini radi zbirali. Pravili so: »Smo bili ob pečini.«

Takratni prebivalci Opčin so bili vsi sami Slovenci. Po prvi svetovni vojni je živela na Opčinah samo ena italijanska družina. Šele po prvi svetovni vojni so se na Opčinah pričeli naseljevati tujci. Najprej železničarji, nato še drugi, ki so kupovali zemljišča od openskih kmetov. Tik pred drugo svetovno vojno so zgradili na Opčinah vojašnico in takrat so razlastili mnogo domačih kmetov.

Iz moje vasi ne bi šla stanovat v noben drug kraj, kajti Opčine so zame najlepši kraj na svetu.

Sosič Rada
V. razr. osnov. šole na Opčinah

PRI SV. JUSTU

29. aprila smo si ogledali grad in cerkev Sv. Justa.

Pred gradom je pridvižni most. Grad je podoben trdnjavi. Zgradili so ga Benečani l. 1368. Preurediti ga je dal Friderik III. Avstrijski. Leta 1930 ga je država Italija darovala tržaški občini. Tržaška občina ga je preuredila v muzej. Leta 1936 so otvorili muzej. V pritličju je mala kapelica posvečena sv. Juriju. Za oltarjem je globok vodnjak. Ob stopnicah grada je orožje iz raznih časov. V prvem nadstropju so razne sobe, med temi je »beneška soba«. V njej je prestol, zastave, skrinje, ter razno orožje. V drugih sobah smo videli čelade, oklepe, stare samokrese, orožje in še mnogo zanimivih stvari.

Ogledali smo si tudi cerkev sv. Justa. Zgradili so jo leta 300. Nad glavnim oltarjem so lepe slike iz mozaika. Sredi cerkve je lepa svetilka, ki jo je daroval Maksimiljan Avstrijski, predno je odpotoval v Mehiko. V cerkvi hranijo okostje sv. Justa in helebardo sv. Sergija. Cerkev ima tudi zvonik. Značilnost tega zvonika je, da je stari zvonik v novozgrajenem zvoniku.

Licia Furlan, Erika Scheimer,
Tatjana Cernivec, Sandi Pertot,
Damijan Cijan
uč. III. razr. os. šole v Barkovljah

NAŠA MUCA

*Naša muca, muca bela,
je zelo, zelo vesela.
Muca miško je ujela,
in prinesla jo domov vesela:
Mama je mucu mleko dala,
a muca od veselja je skakala.
Muca mleko je popila
in nato se je še umila.*

Marina Mrak
V. razr. osnov. šole na Opčinah

KOMU LAHKO ZAUPAM IN ZAKAJ

Zaupanje je srčno globoka stvar. Navadno zaupamo le tistemu, ki nas razume, a včasih ne zaupamo niti takemu človeku. Zaupati moramo le tistemu, ki se izkaže vrednega našega zaupanja.

Otroci navadno zaupajo svoje težave staršem, odrasli ljudje pa tudi drugim osebam. Nekaterih stvari pa niti starši ne morejo ali pa nočejo razumeti.

Sicer pa naj na kratko povem: »Zaupati moramo le tistemu, ki nas razume in ki nas ima rad.«

Divna Petaros
uč. 5. razr. osnov. šole v Borštu

O ZAUPANJU

Jaz zaupam samo svoji mami. Zaupanje v človeka je zelo važna zadeva. Zaupamo lahko samo človeku, ki nas razume in ki ne pravi drugim naših težav.

Kot že omenjeno, zaupam jaz samo mami. Le ona me razume in če sem žalostna, me potolaži.

Nekega dne sem bila v nekih dvomih. Povedala sem bratu, kaj me tišči v duši. Zaupala sem mu. A kmalu sem zvedela, da je vse, kar sem mu zaupala, povedal svojim prijateljem. Od takrat mu ne zaupam ničesar več.

Moj sklep je tak: Vse življenje bom zaupala svoje težave le svoji zlati mami, ki me bo najbolj razumela in mi najbolje svetovala.

Mariza Dilli
uč. 5. razr. osnov. šole v Borštu

NAŠA ŽOGA

V razredu imamo pisano žogo. Je rume-ne, rdeče, modre in zelene barve. Na njej je narisana psiček. Žogo rabimo pri telovadnih vajah. Je res okrogla.

Brecelj Marina, Krečič, Jurček,
Zorn Lvijana
I. razr. os. šole v Barkovljah

LITERARNI POPOLDAN V KULTURNEM DOMU

V torek, dne 16. aprila so se nam predstavili v Kulturnem domu v Trstu mladinski pesniki in pisatelji iz Ljubljane. Bili so to: Kristina Brenkova, Ela Peroci, Miroslav Košuta, Tone Pavček in Kajetanovič. Omenjenega dne smo se učenci in učenke petega razreda openske šole zbrali pred šolo in se z našo gospo učiteljico odpravili v Kulturni dom.

Literarni popoldan ni bil v glavni dvorani, ampak v mali dvorani, ki je bila polna poslušalcev. Škoda le, da je bilo solarjev tako malo. Omenjeni mladinski literati so nam brali svoja dela. Ker je bila pisateljica gospa Ela Peroci čisto brez glasu, je pesnik Tone Pavček bral njene povestice. Zelo smo se zabavali ob branju pesmi, ki so bile nekatere zelo smešne. Ena izmed njih ima naslov: Ker je res, je res zares. Neka druga je pripovedovala o rački, ki je čakala na racaka, ki pa je medtem klepetal z drugo račko. Ena izmed pravljic je imela naslov »Pomarančna babica«. Ta pravljica je govorila o babici, ki je kupila svojemu vnuku tri lepe pomaranče. Zato jo je vnuk imenoval pomarančna babica. Neka druga pesmica, ki jo je napisal pesnik Miroslav Košuta, je pripovedovala o ciganih. Ti so prišli v vas z vozovi, ki so imeli kolesa brez osi. Pa še mnogo drugih pesmic in povestic smo slišali. Poslušalci so zelo ploskali, pesniki pa so nam obljubili, da nas bodo še obiskali. Ob koncu prireditve sta dve učenki poklonili gospema Eli Peroci in Kristini Brenkovi dva lepa šopka nageljev.

Petrica Rauber
uč. V. razr. osnov. šole na Opčinah

SPOMIN NA PIŠČALKO

Nekega lepega sončnega dne sem ležal v postelji. Bil sem močno prehlajen. Soba, v kateri sem ležal, je bila lepo rasvetljena od jutranje zore. Postelja je bila obrnjena proti oknu, tako da sem lahko užival lepoto planin. Zavese so bile odmaknjene in okno odprto, da sem lahko vdihaval zrak jelk in borov.

Zelo žal mi je bilo, da nisem mogel vstati ter se sprehajati po gozdovih. Zagledal sem v daljavi gozdarja, kako seče drevesa in ta padajo kot debeli temelji iz cementa. Slišati je bilo tudi pokanje raznih drugih dreves, ki so padala. Ko sem mislil na to, so se mi vzbudili lepi spomini, kako sem se sprehajal takrat, ko še nisem bil bolan. Hodil sem po gozdovih, lovil

veveričke, plezal po drevesih in nekoč sem si napravil piščal. Ko je bila lepo izrezljana, sem neprestano žvižgal nanjo. Večkrat me je motilo petje raznih ptičev, ki so žvižgali in vreščali na vso moč ter se ščebe-tavali z drevesa na drevo. Ko sem prišel na vrh hriba, sem se ozrl okoli sebe ter z navdušenjem gledal, kako čudovita pokrajina je bila okoli mene. Bilo je poldne in sonce je že visoko stalo na nebu, zrak je bil rezen in tako čist, da sem videl vsako najmanjšo podrobnost. Usedel sem se na štor ter piskal tako dolgo, tako da so me prišli poslušat še ptiči. Zgodaj popoldne sem se vračal domov. Ko sem prišel v dolino, sem se ustavil, ker sem zagledal dva majhna jelenčka, kako sta se bodla z rogovi. Stopil sem bliže, da bi ju bolje videl, a ta sta me takoj opazila in zbežala. Rad bi bil malo zaspal v senci košatega bora, a šumljanje potočka in zvoki raznih živali in ptičev so me motili.

Vstal sem ter se vedno bolj približeval hiši. Pri tem sem zagledal gručo otrok, ki so odbijali žogo. Pohitel sem, da bi se igral tudi jaz. Ko pa sem hotel brniti žogo, je nekdo potrkal na vrata moje sobe in rekel: »Ali smem k bolniku?« Bil je neki ženski glas. »Smete, smete, le vstopite,« sem odgovoril. Odprla so se vrata in vstopila je moja teta Francka. Že dolgo časa je nisem bil videl in zdela se mi je bolj visoka, bolj elegantna, a še vedno tako simpatična: Odprla je svojo torbo in začela dajati na mizo: pomaranče, jabolka, banane, čokolado, vse, kar si kdo poželi. Nazadnje je rekla: »Vse to sem ti prinesla, ker te imam rada.« »No, pa saj te imam tudi jaz rad,« sem ji rekel.

»Kako pa je s tem prehlajenjem?« me je vprašala. »Je boljše, je že boljše,« sem ji odgovoril. »Kaj pa ti je rekel zdravnik?« »Zdravnik mi je rekel, da bom jutri že lahko vstal. Kakšno veselje bo jutri,« sem ji rekel. Medtem ko sva se razgovarjala, je neki avto raztrobil pred vrati. Teta je takoj spoznala, da jo je prišel iskat mož. Pozdravila me je ter odšla.

Znova sem ostal sam in se zopet vrnil k drugim spominom.

Capponi Jordan
uč. III. razr. sred. šole pri Sv. Ivanu

V ZAGATI

Lani spomladi smo šli Klavdij, Albert in jaz plezat. Sijalo je lepo sonce. Plezali smo od ceste, ki pelje v Trst, do razglednega stolpa. Do Napoleonske ceste ni bilo mnogo težav, ker so imele skale mnogo vdol-

bin ter je bilo dosti vej, da smo se hitro vzpenjali. Največ težav v prvi polovici je dajala 12 m visoka skala, ki se je končala pri Napoleonski cesti. Preden smo prišli na glavno cesto, smo iskali kakšen dober prehod. Našli smo ga čez deset minut. Plezali smo navzgor približno za dober streljaj, nato pa smo tekli do visoke ilovnate grmade, ki je bila visoka okoli deset metrov. Jaz sem bil prvi, ki sem jo preplezal, drugi je bil Klavdij, tretji Albert. Ko sva prišla na vrh, sva začela teči proti stolpu, ne da bi gledala, kje je Albert. Prišla sva na stolp čez kakih pet minut. Toda naenkrat sva zaslišala kričanje: »Na pomoč, na pomoč!« Takoj sva uganila, kdo kliče. Tekla sva dol kar se da hitro, nato sva skočila z dva metra visoke skale ter po nekaj minutah prispela k ilovnati skali. Takoj sem jaz objel z obema rokama veliko deblo, Klavdij moje noge, pa Albert Klavdijeve noge. Jaz sem povlekel kar se je dalo močno, dokler ni dosegel Klavdij tistega debela, in malo na to je bil Albert rešen, toda jaz sem bil zelo izmučen. Povedal nama, je da se je ilovica udrla, on pa se je držal samo za neko vejo. Končno smo vsi srečni odšli na stolp. Od tam smo videli ves Trst in izliv Soče. Lepo je bilo, ker je pripekalo sonce in ptice so veselo pele.

Segina Darj
uč. I. b. sred. šole pri Sv. Ivanu

SMRT MOJEGA DEDA

V četrtek 14. aprila nam je gospod učitelj povedal veselo novico, da pojdemo na šolski izlet. Vesel sem šel proti domu, da povem mami veselo novico. Že na dvorišču sem zapazil, da sta mami in babica zelo žalostni. Nisem vedel točno, kaj se je zgodilo. Povedali sta mi, da leži ded hudo bolan. Ta žalostna novica me je presunila, kajti dedka sem imel rad. Upal pa sem, da ni tako hudo. Na žalost je dedek čez dve uri za vedno zaspal. Žalostno sem ves popoldan z bratom opazoval, kaj se pri hiši godi. Prišel je mrak in z njim avto, ki je dedku pripeljal večno posteljo. Ko sva z bratom to videla, sva se spustila v jok. Neprestano so se ljudje poslavljali od dobrega dedka. Zvečer se je v naši hiši zbrala množica ljudi. V sobi, kjer je ležal dedek, so ženske molile in pele svete pesmi.

Solskega izleta se seveda nisem mogel udeležiti, saj sem imel doma žalosten dan. Popoldne so pokopali mojega deda. Vsi so jokali in tudi nebo se je solžilo.

Zarko Budin
uč. IV. razr. osn. šole v Saležu

REŠITVE UGANK IZ 7. STEVILKE

1. KRIZANKA: Vodoravno: 1. solata, 3. kosilo, 5. računalo, 8. mati, 10. doga, 11. lata, 12. raca, 13. tako, 14. rana, 15. koso, 17. tara, 19. bazilika, 21. tabela, 22. pečina. Navpično: 1. Sodoma, 2. tara, 3. kolo, 4. lopata, 6. čudo, 7. naga, 9. Tirana, 11. lakota, 14. raketa, 15. kozí, 16. soli, 18. Ravena, 19. bala, 20. kape.
2. MAGIČNI KVADRAT: Vodoravno in navpično: 1. vzrok, 2. zloba, 3. rojak, 4. obala, 5. kakav.
3. DOPOLNJEVALKA: Zapestje, kilogram, rajanje, pregrada, ogrizek. Pregovor: *Pes, ki laja ne ugrizne.*
4. UGANKE: svinčnik, čebele, ptički.

REŠITVE SO POSLALI: Adrijan Pahor, Sandi Harej, Marija Besednjak, Laura Periot, Neva Umek, Lidija Martelanc in Franc Starec iz BARKOVELJ; Aleksander Hrvat, Marija Petaros, Vesna Petaros, Marina Pavletič, Boris Kralj in Boža Hervatič iz BORTA; Majda Cernjava, Sergij Carli in Igor Castellani iz GABROVCA; Anica Širca in Jožko Širca iz NABREŽINE, Ervin Gombač, Mauro Malalan, Magda Nadlišek, Patricija Čok, Sergij Čok, Vilma Kjuder in Aleksij Kalc s KATINARE; Edvina Nabergoj, Vijajana Lukša, Sara Čuk, Zdenka Starc in Lučana Čuk s PROSEKA; Danilo Šuman iz Šole v ul. SV. FRANČISKA; Stojan Kuret, Tatjana Sancin, Lučana Sosič, Nataša Rauber, Lorena Skrdla, Irena Prašel, Vesna Junman, Pavel Čeh in Iglj Fučka od SV. JAKOBA.

Za nagrado so bili to pot izžrebani štirje reševalci in sicer: Sergij Carli, uč. III. razr. osnov. šole v Gabrovcu, Danilo Šuman, uč. IV. razr. osnov. šole v ul. sv. Frančiška, Luciana Sosič, uč. IV. razr. osnov. šole pri Sv. Jakobu in Franc Starec, uč. IV. razr. osnov. šole v Barkovljah. Izmed vseh štirih izžrebancev stá bila še posebej izžrebana Luciana Sosič, ki prejme knjigo »Mladi vedež« in Franc Starec, ki prejme v dar knjigo »V svetu narave«. Obe knjigi sta v ta namen darovala dva prijatelja Galeba.

VESELE IN SREČNE POČITNICE

Še malo in zopet se bodo za vami zaprla šolska vrata. Veselo boste odhajali iz šolskega poslopja s spričevali v rokah, ki bodo pričá vašega dela in truda v letošnjem šolskem letu. Srečni boste, kajti pred vami bodo zopet prosti dnevi, dnevi polni poletnega vročega sonca, ki vam bo znova temno pobarvalo vaša telesa, dnevi, ko bodo vaša pljuča na travnikih, poljih, ob morju, v planinah in gorah vdihavala svež zrak. Sonce, zrak in voda bodo utrjevali zdravje, ki vam bo potrebno za delo, ki ga boste opravljali v prihodnjem šolskem letu.

Z osmo številko, ki je izšla na 32 straneh, se od vas posavlja Galeb, ki vas je v letošnjem šolskem letu zabaval, poučeval in vas obveščal o marsičem, kar zanima dečke in deklice vaših let.

Kljub težavam, ki so nastale za Galeba v letošnjem letu, trdno upamo, da nam boste, tako kot letos, ostali zvesti še vnaprej. Ko boste preživljali vesele počitniške dneve v kolonijah, ob morju in planinah, na letovanjih ali kjerkoli drugje, bomo premišljevali, kako bomo Galeba še lepše uredili, in vam pripravili mnogo lepega čtiva.

Do tedaj želimo vsem vesele in srečne počitnice!

Iskreno se zahvaljujemo tudi vsem sodelavcem, prav posebno pa vsem tistim poverjenikom na šolah, ki nas letos niso zapustili in so poskrbeli, da so naši mladi bralci redno prejemale Galeba. Vsem iskrena hvala!

UREDNIŠTVO IN UPRAVA